

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Frötuna kyrka, Begravningsvapen, sammanställt av Sam Lodin, 2002

Frötuna kyrka, Minnesskrift till invigningen 1994 av Löwenska koret

Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister, Frötuna kyrka, 1996-99, www.raa.se.

Sveriges kyrkor, Konsthistoriskt inventarium, Uppland, Band II, Häfte 3, Frötuna och Länna skeppslag av Ingeborg Wilcke-Lindqvist, Stockholm, 1945

Upplands kyrkor, Konsthistorisk vägledning, Del VIII, Frötuna kyrka av Ingeborg Wilcke-Lindqvist, Uppsala, 1964

Stockholms läns museums arkiv

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1100-talets senare del	Kyrka med sakristia uppförs.	SvK
1250-80	Kyrkan utvidgas åt öst. Kor och ny sakristia byggs till. Dopfont kommer till.	SvK
1287	S. Olofsbild kommer till.	SvK
1260-70	Triumfkrucifix kommer till.	SvK
1300	S. Anna själv tredjebild kommer till.	SvK
1337	Tegelförhöjning runt hela kyrkan varvid kyrkan ges en brantare, mer gotisk resning.	SvK
1400-talets mitt	Fyra valv slås i långhuset. Trapphus av tegel byggs i kyrkans nordvästra hörn.	SvK
1400-talets mitt	Processionskrucifix kommer till. Pietágrupp kommer till.	SvK
1400-talets slut	Vapenhus byggs till, välvs och förses med kalkmålningar. Vapenhusets östra del inreds till kapell.	SvK
1490	Helgonskåp kommer till. Troligen från Henning von der Heydes verkstad.	SvK

	S. Annabild kommer till.	
Medeltid-1500	Fyra stigluckor uppförs.	SvK
1400-tal/1497?	Kyrkan byggs till i väst och slås med stjärnvalv. Tillbyggnad avsedd som torn men utförs ej. Kyrkans ursprungliga västmur rivs.	SvK
Omkring 1500	Kyrkans västra tillbyggnad inreds till kapell.	SvK
1503	Målningar utförs i kyrkans västra tillbyggnad och trapphus.	SvK
Troligen 1640-tal	Predikstol kommer till.	SvK
1655	Den stora klockan anskaffas.	SvK
1600-talets mitt	Klockstapel uppförs.	SvK
1650-tal	Löwenska eller Ösbyholms gravkor byggs till av Casper Otto Sperling ägare till Rådmansö och Ösbyholm.	SvK
1600-tal	Fem begravningsvapen kommer till. Casper Otto Sperling, 1655. Gustaf Sperling, 1660. Axel Tott av Skedebo, 1669. Joachim Wilhelm Lützow, g.m. Ebba Sperling, 1699. Otto Wilhelm Lützow, 1694.	SvK
1698	Två gamla altare tas bort. Ett altare i kyrkans västra tillbyggnad tas bort. Korets fönster får nytt glas. Predikstolen flyttas från södra sidan till den norra. Ett gammalt skrank tas bort och ersätts av ett lågt rutgaller av trä på de främsta bänkarna.	SvK
1699	Den mindre klockan gjuts hos Gerhard Meyer i Stockholm.	SvK
1700-tal	Kalkmålningar under läktaren samt den stora S. Kristoffersbilden på trapphusets östra sida överkalkas. Dopfontens användning ändras till kyrkkista och förses med järnlock och lås.	SvK
1700	Oljemålning kommer till framställande Maria Magdalena tvättande Jesu fötter. Efter en målning av Rubens i Ermitaget.	SvK
1715	Den större klockan omgjuts hos Meyers änka.	SvK
1725	Läktare byggs. Läktarens undersida förses med dekorativa målningar.	SvK
1726	De första bänkradernas pyramider kommer till.	Wilcke-

		Lindqvist
1727	Snidad och förgylld sol bakom predikstolen kommer till.	SvK
1732	Krucifix av silver ges som gåva av baron Löwen på Ösbyholm.	SvK
1737	Sakristiedörren förses med bom och kolvlås.	SvK
1748	Votivskepp kommer till.	SvK
1750	Dopställ av trä med lock kommer till.	SvK
1755	Änglahuvuden bärande predikstolens bokstöd köps in. Timglas köps in.	SvK
1756	Större reparation utförs. Kalkmålningar i långhuset överkalkas. Norra sidans östligaste fönster tas upp. Fönster i väst och söder ommuras med undantag för det västligaste av sydfönstren. De två östligaste valven förstärks.	SvK
1757	Före 1757 var golven lagda med tegel. En ny trappa med dörr tillverkas till predikstolen av mästare Dahlström. Bänkinredning tillverkas av mästare Dahlström.	SvK
1759?	Altartavlan skänks av familjen Löwen på Ösbyholm.	SvK
1759	Putsning och vitmålning av muren vid altartavlan.	SvK
1768	Bänkskärmar på präst- och klockarbänkar på var sida om altaret tillverkas av snickaren Dahlström i Norrtälje.	SvK
1770	Gravkapell uppförs tillhörigt familjen Bonde på Björnö.	SvK
1772	Nummertavla skänks av familjen Bonde.	SvK
1773	Nummertavla tillverkas.	SvK
1773	Altarbord och altarring tillverkas av snickaren Dahlström i Norrtälje.	
1788	Mellanfönstret i korgavelns trefönstergrupp sätts igen. De två yttre fönstren utvidgas genom att smygarna gjordes mindre och nedre kanterna sänktes med nya omfattningar av sandsten. Altarbord och altarring målas och förgylls.	SvK
1793	Sakristians tak görs nytt.	SvK

	Troligen tas det stickbågigt fönstret upp i sakristian.	
1700-talets slut	Tak på bogårdsmuren tas bort.	SvK
1800-tal	Den södra stigluckan kallad Ösbyholms stiglucka rivs.	SvK
1830-tal	Den västra stigluckan rivs.	UpK
1800-1801	En tredjedel av yttertaket tas ned och nya brädor och spån sätts upp. Takstolar skarvas och lagas.	SvK
1805	Bogårdsmur uppförs.	SvK
1812	Klockstapel uppförs av kyrkvaktaren Carl Westerberg.	SvK
1829	Läktare byggs om och utvidgas fram. Orgelverk med ”perlfärgad” fasad sätts upp.	SvK
1800-tal	Två fönster på norrsidan tas upp.	SvK
1856-58	Fönster i väst och söder ommuras med undantag för det västligaste av sydfönstren.	SvK
1858	Bänkinredningen målas i ekfärg. Bänkdörrarnas maskaroner i dörrspegelarna tas bort.	SvK
1869	Triumfkrucifix, helgonskåp, S. Olofsbild, S. Anna själv tredjebild, S. Annabild, Pietágrupp deponeras hos SHM.	SvK
1890-tal	S. Kristoffersbilden togs fram av W. Schürer v. Waldheim.	
1895	Uppvärmning sätts in. Kaminer installeras.	SvK
1914	Restaurering av kyrkan. Mellanfönstret i korfönstergruppens yttre liv tas upp. Två stora ekskåp i sakristian tillverkas efter ritningar av Agi Lindegren.	SvK
1915	Löwenska gravkoret repareras.	SvK
1916	Nytt orgelverk.	SvK
1924	Elektrisk uppvärmning installeras.	SvK
1932	Restaurering under arkitekten Ärland Noreen. Omkalkning av väggar och valv. Den ursprunglig medeltida dörren, något förkortad nedtill, återinsätts i dörröppning mellan vapenhus och kyrkorum.	SvK

	<p>Kyrkans västra ingång vidgades och ny dörr sattes in med användande av äldre dörrklapp och beslag.</p> <p>Sakristians dörrromfattning putsas vartannat tegel oputsat, vartannat vitputsat (tidigare var omfattningen helt vitputsad).</p> <p>Tegelgolv läggs in i vapenhuset.</p> <p>Vägg avskiljande kapellet från vapenhuset återställs i ursprungligt skick, dörren återställs i ursprungligt format. Altargrund blottas vid golvomläggning i vapenhuset.</p> <p>Uppvärmningen förbättras.</p> <p>Samtliga kalkmålningar restaureras under ledning av J. Österlund.</p> <p>Altarbord och altarring grönmarmoreras (med ledning av rester av ursprunglig färg – tidigare vitmålad).</p> <p>Predikstolen marmorering i blågrått och bildernas bemålning utförs (med ledning av äldre bevarad färg).</p> <p>Bänkinredningen ändras.</p> <p>Läktaren byggs om och dras tillbaka.</p> <p>En glasvägg under läktaren togs bort.</p> <p>Sockel på kors förkom och ersattes med nytt.</p>	
1935	Oljemålning framställande Maria Magdalena konserveras av I.M. Nordin-Pettersson.	SvK
1954	Kyrkogården vidgas åt söder.	UpK
1960-tal?	Kopia av S Olofsbild förvarad på SHM tillverkas. Skåp kommer till där medeltida helgonfigurer placeras (Malmbergiska altaruppsatsen.) Skulpturer kommer åter till kyrkan.	
1973	Ny skåpsinredning till sakristian av Uno Söderberg. Nya inre fönster av trä sätts in i långhusets norra och södra fönster. De yttre blyglasade smidesfönstren renoveras.	Wilcke-Lindqvist. SLM
1976	Väggar och valv rengörs. Bänkinredningens bänkar målas om i ”gladare ton”.	ATA
1994	Malmbergiska altaruppsatsen med skåp flyttas till Löwenska koret. Orgel, ambo och psalmnummertavla kommer till i Löwenska koret.	Frötuna kyrka, Minnes-

	Yttre blyglasade fönster i Löwenska koret renoveras. Nya inre fönster av trä sätts in i Löwenska koret. Gravkammaren inunder Löwenska koret inventeras och fotodokumenteras.	skrift. SLM
Omkring 1995	Kyrkogården utvidgas österut. Minneslund anordnas i anslutning till bogårdsmuren i väst.	Församling en
2002	Rengöring och omkalkning av sakristians väggar och valv. Träaltare till sakristian nyttillverkas. Järnsmideslampetter tillverkas till sakristian.	SLM
2004	Altarring, altare och korbänksskärmar restaureras	SLM